

Interjektioner som lexikografisk utmaning. En fallstudie av interjektioner med engelskt ursprung utifrån *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*

Hans Landqvist¹ & Emma Sköldberg¹

¹Göteborgs universitet

Abstract

In this article, a qualitative and, to some extent, comparative metalexicographic case study is reported. The study will answer two research questions: (1) How are the interjections *sorry*, *shit* and *wow* described in *The Contemporary Dictionary of the Swedish Academy* (SO) compared to the corresponding dictionary articles in *The Danish Dictionary* (DDO) and the *Norwegian Academy's Dictionary* (NAOB) and how can the SO descriptions be developed?; (2) How can the interjections *yes*, *nice/najs* and *wobo/wohoo* be analyzed and then described in new dictionary articles in an updated version of SO? The point of departure for answering both RQs is a number of information categories that are common in dictionary articles. Furthermore, the use of the current interjections in contemporary corpora and text collections for Swedish are crucial for the investigation. The results of the study show that interjections as a category implies several challenges for lexicographers regarding information about their spelling, pronunciation, and inflection, meaning, language examples, usage comments as well as information about their establishment, origin, and kinship. Finally, some suggestions are presented for how the description of interjections in the dictionary can be developed.

1. Inledning

Ur ett generellt språkvetenskapligt perspektiv är det svårt att analysera och beskriva ordklassen interjektioner (jfr SAG, 1999, s. 746–748, § 1–2). Även ur ett lexikografiskt perspektiv innebär interjektioner ofta utmaningar vad gäller analys och beskrivning (Theilgaard, 2013, s. 130–131). Lexikografer finner föga stöd i lexikografiska handböcker, såsom Svensén (2004) och Atkins och Rundell (2008), för hur interjektioner bäst ska hanteras i ordböcker. I Järborgs beskrivning av

Lexikalisk databas, som ligger till grund för ett antal svenska samtidslexikografiska verk, meddelas s.k. definitionsformat för olika ordklasser (Järborg, 1994, s. 22). I redogörelsen sägs dock ingenting om interjektioner (Järborg, 1994, s. 22–30). Detta kan tolkas som ett indicium för att inga principformat står till buds utan att olika lösningar kan vara nödvändiga för att beskriva denna ordklass i lexikografiska verk.

En grupp interjektioner, aktuella i bl.a. danska, norska (bokmål, nynorska) och svenska, har sitt ursprung i ett annat språk, dvs. de är lånord (se avsnitt 2 nedan). Det är inte orimligt att anta att de interjektioner som kommit in i svenskan under 1900-talet och de första decennierna av 2000-talet vanligen har engelskt ursprung. Flertalet lånord kommer in i svenskan genom skriftspråket men ”[i] dag sker dessutom ett ökande inflöde av informella ord och uttryck som främst används i talspråket” (Stålhammar, 2010, s. 81).

Som stöd för sin analys och beskrivning av interjektioner, inklusive sådana med engelskt ursprung, behöver lexikografer ha tillgång till korpusmaterial som visar hur interjektioner faktiskt används. Interjektioner förknippas främst med talat språk (Beckman, 1968, s. 202, § 188; Lindberg, 1980, s. 131; SAG, 1999, s. 746, § 1). Men tillgången till korpusar med talspråksmaterial är ofta begränsad (se t.ex. Hilmsdóttir, 2021, s. 79). Det är sällsynt att talspråksmaterial ligger till grund för ordböcker, men två nordiska exempel är *Ordbog over Dansk Talesprog* – ODT och *Samtalsordabók* (Hansen, 2015; Hansen & Hansen, 2016; Hilmsdóttir 2023).

Interjektioner uppträder dock även i skrift, inte minst i mer talspråksnära texter i sociala medier, och Trap-Jensen (2004, s. 313) m.fl. lyfter fram behovet av korpusar med mer informella skrivna texter för lexikografiskt arbete. I (1)–(6) visar vi några exempel på hur de inlånade interjektionerna *sorry*, *shit* och *wow* används i korpusmaterialet Familjeliv, som tillhandahålls genom Språkbanken Texts ordforskningsplattform Korp (alla markeringar med kursiv stil i artikelns exempel är våra):

(1) *Sorry* fel av mig!

(2) Usch, det blev en skräckhistoria (*sorry*) men jag tror att det är bra att vara uppmärksam bara.

(3) *shit* vilken värld vi lever i. anmäl gubben

(4) Jag tycker att det är superhärligt att ha myskvällar hela familjen - men *shit* vad skönt det kan vara när barnen har somnat ibland...

(5) [...] *wow* imponerande!

(6) Nu har jag haft körkort i 18 år (*wow*, vad tiden går!)

Interjektioner som *sorry*, *shit* och *wow* utgör potentiella uppslagsord i samtidsordböcker för svenskan. Detsamma gäller i fråga om samtidsordböcker för andra språk i Norden.

I artikeln fokuserar vi på hur några utvalda interjektioner med engelskt ursprung beskrivs respektive skulle kunna beskrivas i *Svenske ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO – 2021), men vi uppmärksammar också beskrivningar i *Den Danske Ordbog* (DDO) och *Det Norske Akademis Ordbok* (NAOB). Dessa båda senare ordböcker har liknande perspektiv och målgrupper som SO (se vidare avsnitt 3).

Studien som redovisas ska besvara två forskningsfrågor:

- (1) Hur beskrivs *sorry*, *shit* och *wow* i SO (2021), i jämförelse med motsvarande ord i DDO och NAOB, och hur kan SO-beskrivningarna av dessa ord utvecklas?
- (2) Hur kan *yes*, *nice/najs* och *woho/wohoo* analyseras för att sedan beskrivas i nya artiklar i en uppdaterad version av SO?

De tre interjektionerna i (1) kan sägas vara relativt etablerade i de tre språken, medan de tre i (2) ännu inte är lika etablerade, i alla fall inte i svenskan. Valet av interjektioner motiveras ytterligare i avsnitt 4 och 5.2.

Studien kan karakteriseras som en kvalitativ metalexikografisk undersökning med vissa komparativa inslag. Såväl vid granskningen av befintliga ordboksartiklar i SO, DDO och NAOB (fråga 1) som vid diskussionen av förslag till ordboksartiklar i framtida SO (fråga 2) utgår vi från ett antal informationskategorier som brukar återfinnas i ordboksartiklar (jfr Svensén 2004, s. 9–12). Kategorierna är som följer:

- formell information (stavning, uttal, böjning)
- syntagmatisk information (ordklassstillhörighet, konstruktionssätt)
- semantisk information (betydelsebeskrivning)

- språkexempel
- pragmatisk information (bruklighetskommentar) samt
- etablering, ursprung och släktskap (förstabelägg, etymologi).

Återstoden av artikeln är disponerad på följande sätt. I avsnitt 2 definieras centrala begrepp och utgångspunkter för undersökningen. Korta presentationer av ordböckerna SO, DDO och NAOB ges i avsnitt 3. Det följande avsnitt 4 redovisar hur uppslagsorden *sorry*, *shit* och *wow* hanteras i verken. I avsnitt 5 presenteras dels hur nyare inlånade interjektioner i svenskan kan identifieras (och bedömas), dels hur några nyare interjektioner kan analyseras, beskrivas och presenteras i en uppdaterad SO. Avsnitt 6 innehåller en sammanfattande diskussion och några tankar om det fortsatta arbetet med SO.

2. Centrala begrepp och utgångspunkter

Tre centrala begrepp för undersökningen är 'lexikografi', 'metalexikografi', och 'lånord'.

Enligt Svensén (2004, s. 3) kan begreppet 'lexikografi' definieras som "utarbetande av ordböcker". Svensén påpekar dock att denna definition är alltför snäv och inte beaktar *teoretisk lexikografi* alternativt *metalexikografi*. Begreppet 'metalexikografi' kan definieras som "undersökning och utveckling av teorier rörande ordböckers tillkomst, egenskaper, ändamål och användning" (Svensén, 2004, s. 3). Vår studie är således en metalexikografisk sådan.

Lexikala enheter som uppträder i ett visst språk vid en viss tidpunkt indelas traditionellt i *arvord*, *lånord* och *nybildade ord*. Gränsdragningen mellan de tre kategorierna är dock inte enkel (se t.ex. Edlund & Hene 1992, s. 28–32). Termer för begreppet 'lånord', i första hand *lånord* kontra *importord*, diskuteras av t.ex. Ljung (1988, s. 13–17), Sandøy (2009) och Stålhammar (2010, s. 22–27). I likhet med Stålhammar (2010, s. 22) använder vi den mer etablerade termen *lånord*.

Lånords status i det mottagande språket är en återkommande fråga i litteraturen (se t.ex. Ljung, 1988, s. 13–17; Sandøy, 2009; Stålhammar, 2010, s. 22–27). Även olika indelningar av lånord utifrån lån från engelska till svenska diskuteras av t.ex. Chrystal (1988, s. 13–25), Ljung (1988, s. 59–85) och Stålhammar (2010, s. 22–27), medan Jansson (2015) undersöker lexikala novationer med engelskt ursprung i nutida isländska.

I studien utgår vi från den lånordstypologi som Jansson (2015, s. 26–27) föreslår. Med begreppet 'lånord' avser vi därmed lexikala novationer (*ordlån*), som har sitt ursprung i ett annat språk än svenska, och vilka kan vara övertagna oförändrade vad gäller uttal, stavning, böjning och/eller betydelse (*citatlån*) eller anpassade efter svenskans möjligheter och begränsningar (*assimilerade ordlån*). Som framgår i avsnitt 1 gäller studien lånord med engelskt ursprung, där ursprunget avgörs utifrån upplysningar i ordböckerna SO, DDO och NAOB samt andra konsulterade källor.

I praktiskt lexikografiskt arbete innebär lånord flera utmaningar:

- Hur kan lexikografer avgöra att ett visst lånord är (tillräckligt) etablerat i det mottagande språket för att det ska inkluderas i en viss ordbok (jfr Jansson, 2015, s. 34–45)?
- Vilka källor finns tillgängliga för att göra bedömningar och vilka kompetenser besitter lexikografer för att göra dessa (jfr Svensén, 2004, s. 79–80; Stålhammar, 2010, s. 15–21)?
- Hur kan lexikografer behandla lånordet i fråga i den aktuella ordboken, med de ramar som denna erbjuder och med tanke på de aktuella informationskategorierna (jfr Gellerstam, 2009, s. 114–118)?

Det är därtill värt att notera att lånord från engelska till svenska inte alltid har exakt samma betydelse som i källspråket. Exempelvis påpekar Ljung (1988, s. 14) att engelskans *soul* enbart används om en viss musikstil i svenskan och inte i betydelsen 'själ'. Det går alltså inte att förutsätta att den svenska betydelsebeskrivningen är identisk med en engelsk.

3. De tre ordböckerna SO, DDO och NAOB

Som framgår i avsnitt 1 spelar de tre ordböckerna SO, DDO och NAOB en central roll i studien. I detta avsnitt presenteras de kortfattat.

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien – SO utarbetas vid Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi vid Göteborgs universitet. Den andra upplagan av SO, som publicerades 2021, bygger vidare på flera tidigare ordböcker, särskilt den första SO-upplagan från 2009 (Sköldberg, 2022, s. 139–142). SO är en allmänspråklig ordbok med cirka 65 000 uppslagsord. Ordboken är deskriptiv och ska beskriva modern svenska (Om SO). Den baseras i första

hand på skrivna och redigerade texter, t.ex. tidningsmaterial och romaner. SO vänder sig främst till talare av svenska som förstaspråk men även till avancerade andraspråkstalare och är avsedd att stödja såväl förståelse (reception) som produktion av texter i tal och skrift. Den andra upplagan av SO har endast publicerats digitalt, dels som appar för iOS och Android, dels på Svenska Akademiens ordboksportal, svenska.se (se Sköldberg, 2022; Trap-Jensen, 2022, om SO).

Den Danske Ordbok – DDO utarbetas vid Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Detta verk, som numera liksom SO endast publiceras digitalt i form av appar och på webben, är en vidareutveckling av innehållet i 6 tryckta band från 2003–2005. Även DDO är en allmänspråklig ordbok men innehåller fler uppslagsord än SO, cirka 105 000 (november 2023; Om DDO a). På DDO:s hemsida kan man läsa följande: ”Et vigtigt træk i planen var at ordbogen skulle beskrive sproget sådan som det tales og skrives af et bredt udsnit af den danske befolkning. Ordbogen skulle være deskriptiv, og den skulle støtte sig på et korpus af autentiske tekster.” (Om DDO b). Med tanke på kopplingen mellan interjektioner och talspråk (se avsnitt 1) är omnämnandet av talat och skrivet språk viktigt. Liksom SO vänder sig DDO till både modersmålstalare och inlärare, och ordboken avser att stödja såväl reception som produktion (se Lorentzen & Trap-Jensen, 2016; Sobkowiak, 2018, om DDO).

Det Norske Akademis ordbok – NAOB ska visa sina användare ”hvordan ordene er blitt brukt de siste 200 år i skjønnlitteratur, presse og andre publikasjoner” (Om NAOB). Bakom denna ordbok står Det Norske Akademi for Språk og Litteratur (Det Norske Akademi). NAOB är en vidareutveckling och modernisering av *Norske Riksmålsordbok* och är ett dokumenterande verk för bokmål/riksmål. NAOB innehåller runt 225 000 uppslagsord och närmare 400 000 citat (november 2023; Om NAOB). Liksom SO och DDO vänder sig NAOB till såväl modersmålstalare som inlärare. Även NAOB är en digital ordbok, men den publiceras endast på webben (se Nilstun, 2023; Opsahl, 2018; Trap-Jensen, 2018, om NAOB).

Sammanfattningsvis har de tre ordböckerna många gemensamma drag. De har föregåtts av tryckta verk, de är digitalt publicerade, de har fokus på allmänspråket, de bygger i större eller mindre omfattning på korpusmaterial och de vänder sig till liknande målgrupper. Däremot har ordböckerna olika omfång och de täcker olika tidsperioder. Respektive ordboks kännetecknande drag är viktiga med tanke

på att en ordbok är att betrakta som ett bruksföremål vars innehåll ska styras av vem eller vilka ordboken vänder sig till och vad ordboken i fråga ska fylla för funktion, t.ex. för språklig reception eller produktion (Bergenholtz & Tarp, 2003; Rundell, 2016, s. 57–59).

4. Hantering av *sorry*, *shit* och *wow* i SO, DDO och NAOB

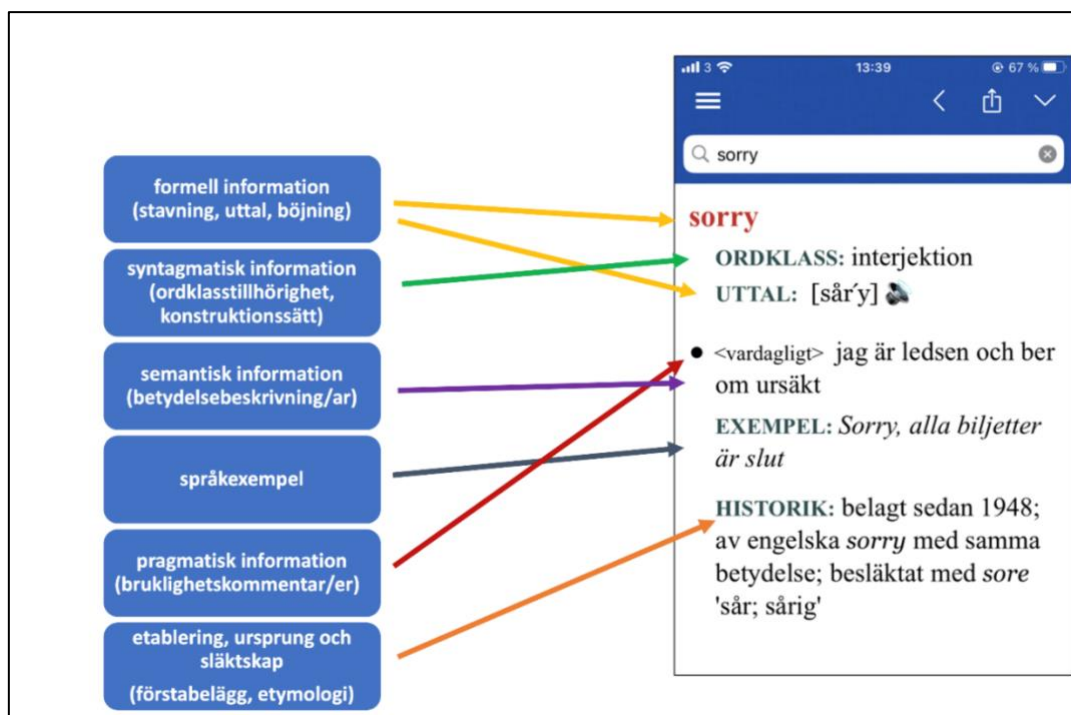
I SO (2021) ingår totalt cirka 180 interjektioner (se vidare avsnitt 5.2). Bland dessa finns det en handfull interjektioner med explicit engelskt ursprung, angivet med den etymologiska uppgiften ”av engelska”: *all right*, *hi*, *japp*, *okej*, *shit*, *so long*, *sorry* och *wow*. I detta avsnitt analyserar vi ordboksartiklarna *sorry*, *shit* och *wow* i SO jämte motsvarande artiklar i DDO och NAOB.

Valet av ord grundar sig främst i att olika lösningar har valts för att beskriva orden i SO. Därtill kommer att artiklarna *sorry* och *shit* publicerades redan i den första upplagan (2009), medan artikeln *wow* är utarbetad för den andra (2021). NAOB behandlar samtliga tre interjektioner, medan DDO innehåller artiklar om *shit* och *wow* men inte om *sorry*.

Vart och ett av uppslagsorden ägnas ett avsnitt. Utgångspunkten i alla tre avsnitten är alltså SO och fortlöpande jämförelser görs med DDO och NAOB utifrån informationskategorierna i avsnitt 1. Baserat på bl.a. jämförelserna resonerar vi om hur de befintliga SO-artiklarna kan utvecklas.

4.1 Artikeln *sorry* i SO och NAOB

Interjektionen *sorry* beskrivs på följande sätt i SO (se figur 1). Pilarna från boxarna med aktuella informationskategorier visar var i SO-artikeln som olika upplysningar meddelas. För att tydligare visa sambanden mellan informationskategorierna och innehållet i artiklarna används olidfärgade pilar för kategorierna.

Figur 1. Artikeln *sorry* i SO (app för iOS)

Av figuren framgår att beskrivningen av interjektionen *sorry* är förhållandevis kortfattad. När det kommer till formell information, anges enbart en stavning och ett uttal. Det senare meddelas i skrift och med en länkad ljudfil med inläst uttal. Ordet har endast en betydelse, vilken förmedlas med definitionen ”jag är ledsen och ber om ursäkt”. Pragmatisk information ges genom bruklighetskommentaren ”<vardagligt>”, som är ett exempel på markörer för att visa att ett ord ”avviker från huvudmassan av de [lexikala] enheter som beskrivs” (Svensén, 2004, s. 378). Ordets användning illustreras även med ett språkexempel: ”*Sorry, alla biljetter är slut*”. Vad gäller etablering, ursprung och släktskap anges att ordet är belagt i skrivna svenska texter sedan 1948 och härrör från ett engelskt ord med samma betydelse. Även det engelska ordets etymologi presenteras.

DDO upptar alltså inte *sorry*, men det gör däremot NAOB (se figur 2).

Figur 2. Artikeln *sorry* i NAOB (webbversion)

sorry	interjeksjon
UTTALE	[så'r:i]
ETYMOLOGI	fra engelsk <i>sorry</i> , grunnbetydning 'ulykkelig, smertelig, sår', av gammelengelsk <i>sārig</i> , avledet av <i>sār</i> , samme ord som <i>sår</i> ; ellipse av <i>I am sorry</i> 'jeg beklager'
BETYDNING OG BRUK	
MUNTlig	unnskyld ; beklager
SITATER	• <i>sorry, sa hun.</i> – <i>Mente ikke å kritisere</i> (Ingvar Ambjørnsen <i>Etter orkanen</i> 40 1993) • <i>sorry at jeg ikke har skrevet på en uke, men det har skjedd så lite</i> (Siri Kristiansen <i>Siris dagbok</i> 54 2004) • MED OVERGANG FRA INTERJEKSJON TIL ADJEKTIV '<i>sorry</i>', <i>sa visstnok den gamle mannen, men hva han var sorry for kommer ikke fram</i> (Varden 22.09.2007/05:01) <i>hva han var lei seg for</i> • <i>sorry, jeg glemte tiden</i> (Skam Sesong 4, episode 10 2017) • <i>beklager, sorry, jeg er lei for det</i> (Kathrine Nedrejord <i>Forvandlinga</i> 32 2018) • <i>servitøren beklaget, hun sa «sorry», og at hun skulle sjekke</i> (Trude Marstein <i>Egne barn</i> 60 2022)

Jämfört med SO-artikeln meddelar NAOB-artikeln uttal enbart i skrift, inte med både skrift och ljudfil. Genom att klicka på ikonen efter ljudskriften får användarna en förklaring av ljudskriftstecken. NAOB ger även en fylligare etymologi än SO. En bruklighetskommentar om ordets förekomst i talspråk meddelas. Betydelsen anges genom två synonymer, ”unnskyld ; beklager”. Därtill innehåller NAOB-artikeln långt fler språkexempel, ”SITATER”, än SO-artikeln. Inget årtal för första belägg meddelas, men de anförda citaten är relativt moderna, det äldsta från 1990-talet (jfr Nilstun, 2023). Värt att notera är att ett av språkexemplen har försetts med kommentaren ”MED OVERGANG FRA INTERJEKSJON TIL ADJEKTIV”.

Som redan konstaterats publicerades SO-artikeln *sorry* i SO (2009). Med tanke på att bruket av en interjektion kan förändras relativt snabbt (jfr Opsahl, 2015, s. 144), och utifrån en jämförelse med NAOB-artikeln, finns det ett underlag för att förbättra SO-artikeln i fråga om exempel, hänvisningar och ordklassstillhörighet.

SO-artikeln kan utrustas med fler språkexempel för att ytterligare illustrera hur ordet kan användas, t.ex. ”*sorry, det var inte meningen*”. Artikeln kan även förse med hänvisningar i form av klickbara länkar till andra uppslagsord, t.ex. interjektionen *förlåt*. Det kan också vara relevant att hänvisa till adverbet *tyvärr*, som kan göra ett yttrande mildare eller artigare. Sådana hänvisningar gör ordboken mer användbar ur såväl receptions- som produktionssynpunkt (jfr Svensén, 2004, s. 458–469). En sökning i den lexikala databas som SO baseras på visar att artikeln *sorry* saknar hänvisningar till andra artiklar och att inga hänvisningar ges från andra artiklar till artikeln *sorry*. Fler hänvisningar till och från enskilda ordboksartiklar förstärker

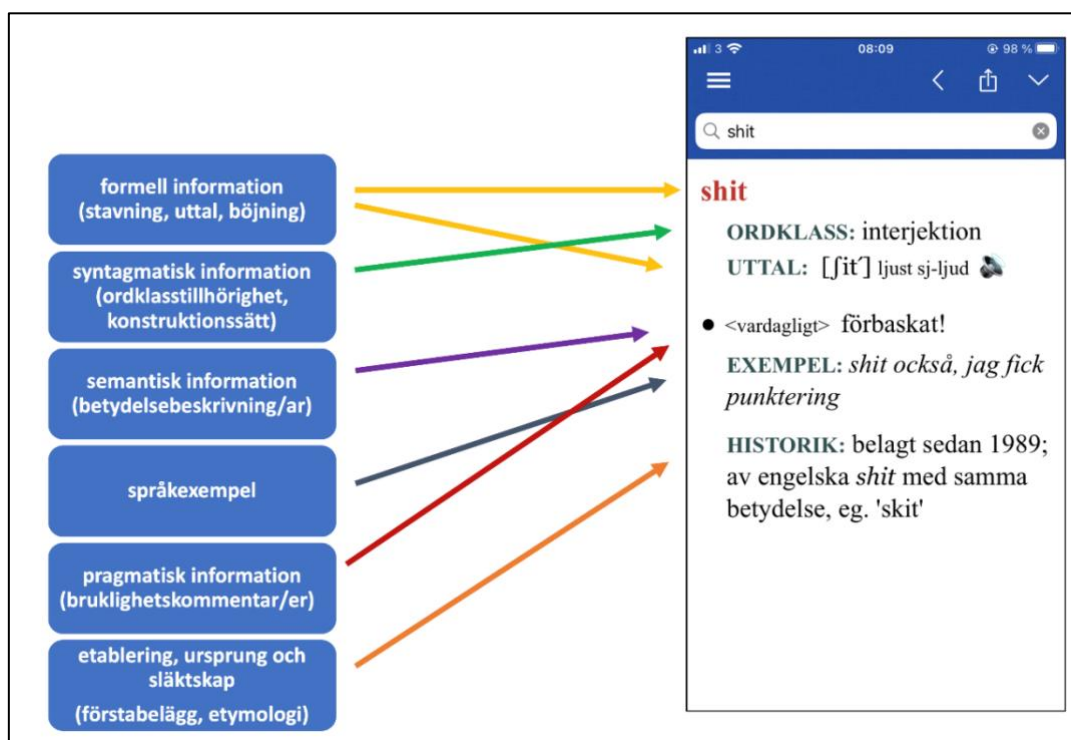
det semantiska nätverk som innehållet i SO kan sägas utgöra (Blensenius et al., 2021).

Vidare kan svenska *sorry*, liksom i norskan, fungera som ett adjektiv, t.ex. ”[jag är] *sorry* över gnället, men jag är sur idag”. Därtill kan *sorry* fungera som ett substantiv, t.ex. i detta exempel från Familjeliv: ”det räcker med ett *sorry*”. Detta bör också uppmärksammas i SO. Slutligen uppträder *sorry* på svenska före 1948. En sökning i resursen KB Dagstidningar visar att ordet förekommer i skrivna texter sedan åtminstone 1930.

4.2 Artikeln *shit* i SO, DDO och NAOB

I figur 3 visas hur interjektionen *shit* beskrivs i SO.

Figur 3. Artikeln *shit* i SO (app för iOS)

Av figuren framgår att upplysningar om uttal meddelas, precis som vid *sorry*, med en form av ljudskrift samt upplysningen ”ljus sj-ljud” och med en ljudfil. De skrivna upplysningarna om uttal ges till största delen med vanliga bokstäver, men vissa specialtecken används, här för sj-ljudet (jfr Svensén, 2004, s. 150–152, om uttalsinformation i svenska ordböcker). Liksom vid andra interjektioner är ordklasstillhörighet den enda syntagmatiska informationen. En annan typ av betydelsebeskrivning än vid *sorry* används, nämligen synonymen ”förbaskat!”. I

artikeln finns ett språkexempel, ”*shit* också, jag fick punktering”. Liksom vid *sorry* meddelas pragmatisk information genom ”<vardagligt>”. Första belägg för *shit* anges vara från 1989. Ordet är inlånat från engelskan, men den egentliga betydelsen är ’skit’.

I figur 4 visas DDO-artikeln *shit*¹, som avser interjektionen *shit* (substantivet *shit* beskrivs i artikeln *shit*²).

Figur 4. Artikeln *shit*¹ i DDO (webbversion)

The screenshot shows the DDO entry for 'shit'. At the top, it is labeled 'shit¹ udråbsord'. Below this, there are two pronunciation options: 'UDTALE' with phonetic transcriptions ['ʃid] and ['ʃed], and a button for audio. Underneath is 'OPRINDELSE' (origin) stating 'kendt fra 1983 • jævnfør substantivet [shit](#)'. The main section is 'Betydninger' (meanings), which states 'bruges for at udtrykke overraskelse, ærgrelse, vrede, væmmelse el.lign.' (used to express surprise, annoyance, anger, disgust, etc.). It also includes 'SPROGBRUG' (language use) as 'især talesprog | uformelt' (especially spoken language | informal). There is a section 'ORD I NÆRHEDEN' (words nearby) with 'hold da helt op ...vis mere'. An 'EKSEMPLER' (examples) section shows 'oh shit' and 'shit, mand'. A quote from a source 'talesp1991' is displayed: '[lægen] sagde til mig jeg havde kræft, og jeg blev utroligt bange og tænkte: Shit, nu skal jeg dø'.

Av figuren framgår att artikeln inleds med en formell upplysning om stavning och syntagmatisk information genom ordklassangivelsen ”udråbsord”. Sedan följer information om uttal, detta genom ljudskrift och klickbar ljudfil. Ljudskriften anger två uttal, men det finns enbart en ljudfil. Genom att klicka på den följande ikonen öppnas ett fönster med upplysningar om hur uttal meddelas i DDO. Därefter ges uppgift om första belägg, ”fra 1983”, och en klickbar hänvisning till artikeln *shit*². Där ges informationen ”fra engelsk *shit* ’lort’, beslægtet med norrønt *skéitr*, dansk *skid*, *skidt*” (kursiv stil respektive understrykning i originalet), där de understrukna orden är klickbara länkar till aktuella uppslagsord i DDO.

Den semantiska informationen fokuserar på känslor som *shit*¹ kan uttrycka: ”overraskelse, ærgrelse, vrede, væmmelse el. lign.” Genom ”el. lign.” framgår det att ytterligare känslor kan vara aktuella. Två pragmatiska upplysningar meddelas: ordet hör främst hemma i talspråk och har en informell stilnivå.

Semantisk information ges därtill ofta genom informationskategorin ”ORD I NÆRHEDEN”. Genom att klicka på länken ”vis mere” visas ytterligare information om ords betydelse och användning, hämtad från *Den Danske Begrebsordbok* – DDB (se Nimb et al., 2014, om DDB).

I figur 4 följer därefter språkexemplen, ”EKSEMPLER”, ”oh shit” och ”shit, mand”. Om användarna klickar på den följande symbolen, öppnas fönster som visar fler korpusexempel, vilket kan vara viktigt för användarna ur såväl receptions- som produktionssynpunkt. Sist i artikeln kommer ett språkexempel, som avslutas med en klickbar länk ”talesp1991”, dvs. ”Danmarks Radio (fjernsynsudsendelse), 1991”.

Figur 5 visar artikeln om interjektionen *shit* i NAOB. Liksom DDO innehåller även NAOB en artikel om substantivet *shit*.

Figur 5. Artikeln *shit* i NAOB (webbversion)

shit interjeksjon

UTTALE [ʃit:]

ETYMOLOGI fra engelsk *shit*, grunnbetydning 'møkk, dritt, skitt'

BETYDNING OG BRUK

MUNTLLIG, BRUKT FOR Å UTTRYKKE OVERRASKELSE, ERGRELSE E.L. | jf. [skitt](#)

SITATER

- jeg føk opp av sofaen, holdt meg for munnen og utbrøt: *Shit, klesvasken!* (*Bergens Tidende* 17.07.1998/32)
- åh *shit!* Er vi for tidlig ute? (Sverre Knudsen *Kommer sjelden alene* 51 1999)
- da hun raste ned trappen ... mumlet hun i takt med bootshælernes smell i betong: – *Shit. Shit. Shit!* (Anne Holt *Sannheten* bortenfor 299 2003)
- *shit*. Har mamma en hemmelig kjæreste? (Ellen Sofie Lauritzen *Må. Ha. Katt!* 15 2021)

Figuren visar att artikeln inleds med upplysningar om stavning och uttal samt ordklassangivelsen ”interjeksjon”. Därefter ges upplysningar om etymologi. Ordet används i muntliga sammanhang, och den semantiska informationen fokuserar på känslor som överraskning, förargelse eller liknande. En hänvisning till interjektionen *skitt* finns i form av en klickbar länk. Inga uppgifter om första belegg för *shit* meddelas, men artikelns äldsta citat är från sent 1990-tal.

En jämförelse med DDO och NAOB, samt resursen KB Dagstidningar, visar att SO-artikeln *shit* kan förbättras i fråga om betydelsebeskrivningen, språkexemplen och förstabelägget. SO skulle även kunna erbjuda sina användare mer lättillgänglig information om hur uttalsangivelserna ska tolkas.

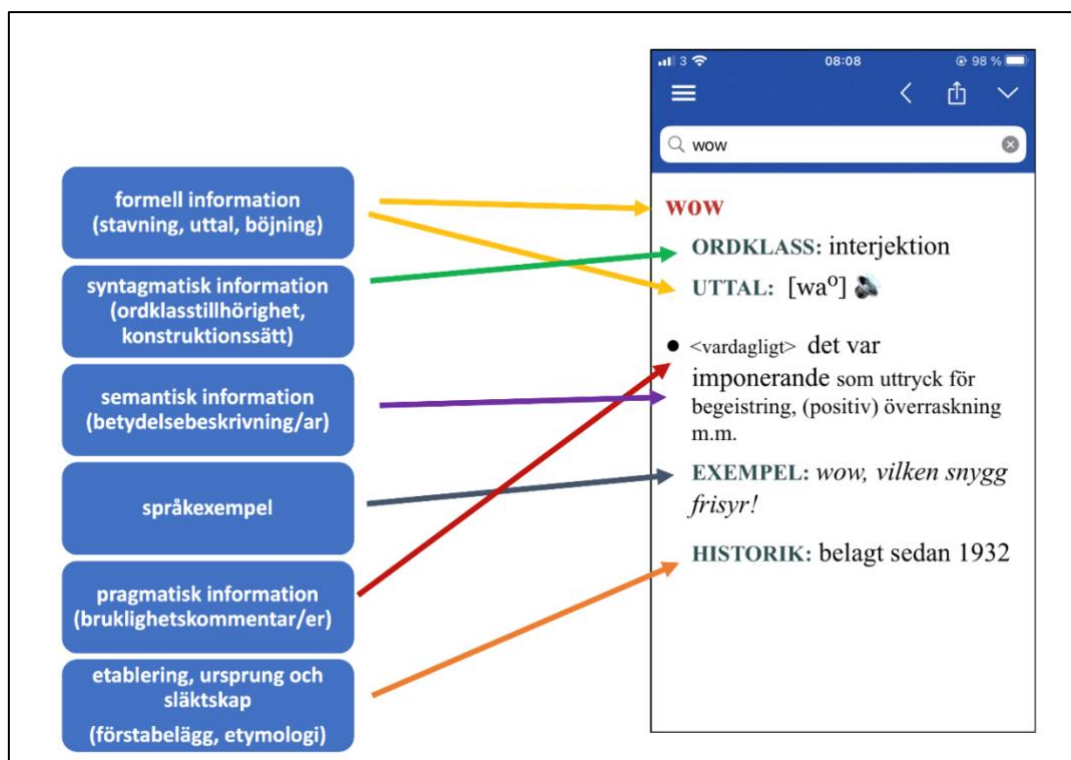
Betydelsebeskrivningen till *shit* i SO ges genom synonymen ”förbaskat!”. Uppslagsordet *förbaskat* definieras i sin tur med en annan synonym, ”mycket”, som inte är klargörande i förhållande till *shit* eller *förbaskat*. Denna kedja av synonymer är alltså inte någon lyckad lösning. I DDO och NAOB ingår ordet ”överraskelse” i respektive definition. Betydelsebeskrivningen i en uppdaterad SO-artikel kan formuleras som ”uttryck för negativ eller positiv överraskning eller förvåning”. Beskrivningen skulle stärkas ytterligare med en hänvisning till en underbetydelse till substantivet *skit*. Underbetydelsen meddelar att substantivet kan användas som en sorts interjektion, exemplifierat med ”*skit också, sista bussen har precis gått!*”.

Med tanke på tempusvalet kan SO-exemplet ”*shit också, jag fick punktering!*” diskuteras. Frågan är om ett uttalande som ”*shit, jag har fått punktering!*” skulle vara mer sannolikt. En reviderad betydelsebeskrivning kräver därtill språkexempel som visar negativa respektive positiva känslor hos språkbrukare, t.ex. ”*shit också, mobilen har laddat ur!*” och ”*haha, shit, va kul!*”.

SO anger första belägg för *shit* till 1989. Resursen KB Dagstidningar visar dock att *shit*, utan att återge engelska, förekommer i skrivna texter sedan åtminstone 1971. Liksom i fråga om andra interjektioner med engelskt ursprung kan det dock finnas ännu tidigare belägg, inte minst i talspråk (jfr Hilmissdóttir, 2023).

4.3 Artikeln *wow* i SO, DDO och NAOB

Artikeln om interjektionen *wow* i SO återges i figur 6.

Figur 6. Artikeln *wow* i SO (app för iOS)

I artikeln ges först information om stavning, uttal och ordklasstillhörighet. Semantisk information meddelas genom en kombination av definition, ”det var imponerande”, och definitionstillägg. Tillägget beskriver funktionerna för *wow*: ”som uttryck för begeistring, (positiv) överraskning m.m.”. Det enda språkexemplet är ”*wow, vilken snygg frisy!*”. Liksom i artiklarna *sorry* och *shit* används bruklighetskommentaren ”<vardagligt>”. Första belägg för *wow* anges till 1932, medan ingenting sägs om ordets ursprung och historia.

I figur 7 visas DDO-artikeln *wow*¹, som avser interjektionen *wow* (artikeln *wow*² behandlar ett likalydande substantiv).

Figur 7. Artikeln *wow*¹ i DDO (webbversion)

WOW¹ udråbsord
 også i formerne: **wauw**, **wau**
 UDTALE ['wa:w]
 OPRINDELSE fra engelsk

Betydninger

bruges for at udtrykke begejstring, positiv overraskelse osv.

ORD I NÆRHEDEN **bravo** | **nøj** | **nej¹** | **orv** | **mand...vis mere**

Har du virkelig købt det. For 5500 kroner, du er sindssyg! **WOW!!** [ThRyda92](#)

DDO-artikeln inleds med upplysningar om stavning och ordklass. Till *wow*¹ anges två alternativa stavningar, ”wauw” och ”wau”, men enbart ett uttal. Därefter ges en uppgift om ordets ursprung, ”fra engelsk”, men inget sägs om första belägg i danskan.

Liksom i fråga om *shit*¹ i DDO fokuserar den semantiska informationen på vilka känslor som *wow*¹ kan uttrycka: ”begejstring, positiv overraskelse osv.” Länken ”vis mere” leder till mer information från DDB. Ordet relateras till andra ord som kan uttrycka bl.a. beundran, nämligen ”bravo, hurra, bravissimo”. Sist återfinns artikelns enda språkexempel, där källhänvisningen ”ThRyda92” innebär ”Thomas Rydahl: Forever Young. Gyldendal, 1992.”

Artikeln *wow* i NAOB återges i figur 8. På motsvarande sätt som DDO upptar NAOB även en artikel om substantivet *wow*.

Figur 8. Artikeln *wow* i NAOB (webbversion)

WOW interjeksjon
UTTALE [vao]²
ETYMOLOGI fra engelsk wow, lydord
BETYDNING OG BRUK

SOM UTTRYKK FOR AT MAN ER IMPONERT ELLER OVERRASKET du verden

SITATER

- ikke sånn at du bare tenker wow og fy faen her er det lekkert når du kommer inn (Arne Berggren *Vanessa – eller hvordan overleve på Hankø* 12 1993)
- for ti år siden nådde opplaget vårt 40.000. «Wow», sa folk, og var overbevist om at toppen var nådd (Dagbladet 28.02.2000/4)
- wow! Nye tøfler? (Frode Øverli *Pondus. Flat firer* 41 2004)
- WOW. Skal du ha fest i morgen? (Sverre Henmo *Gutten til venstre* 74 2005)
- wow, ropte den svensk-norske astronauten lykkelig, før han spurte ... om det virkelig var en aurora borealis de var vitne til (NTBtekst 05.12.2006/34)
- wow, kan jeg tappe og drikke sevje fra dette treet? (Arnodd Håpnæs *Trær i Norge* 7 2017)

NAOB-artikeln inleds med information om stavning och ordklass. Därefter ges etymologiska upplysningar. Interjektionen *wow* uttrycker att man är imponerad eller överraskad och ”du verden” är ett synonymt uttryck. Inga uppgifter om första belägg ges, men det äldsta citatet är från 1993.

En jämförelse mellan de tre artiklarna om *wow* visar att den befintliga SO-artikeln kan utvecklas. Möjligheterna gäller stavningen, betydelsebeskrivningen, språkexemplen samt de etymologiska uppgifterna.

Med tanke på att DDO redovisar variantstavningar kan det vara värt att undersöka en eventuell förekomst av stavningsvarianter på svenska. Opsahl (2015, s. 142) påpekar att det ofta är svårt att avgöra hur lånord, vilka främst förekommer i talspråk, ska återges i skrift. Redan en sökning begränsad till *Expressen* under 1990-talet i KB Dagstidningar visar att stavningarna *waow* och *woaw* förekommer vid sidan av *wow*, bl.a. ”– Va? Vann den?! Du skojar!? *Waow*, jätteroligt” (*Expressen* 1992-08-08). Utifrån KB Dagstidningar som helhet är vår bedömning dock att *wow* är den klart dominerande formen.

SO meddelar betydelsen hos *wow* genom ”det var imponerande” och ”som uttryck för begeistring, (positiv) överraskning m.m.”, vilket liknar betydelsebeskrivningarna i DDO och NAOB. Det är mindre troligt att människor använder *wow* vid en negativ överraskning, t.ex. ”*wow, vi har fått översvämning i källaren igen!*”, under förutsättning att människor inte vill vara ironiska. Parentestecknen i SO:s definitionstillägg omkring ordet *positiv* kan därför sannolikt avlägsnas.

Betydelsebeskrivningen kan också förbättras genom en hänvisning till den tredje betydelsen till uppslagsordet *häftig* samt genom fler språkexempel. Två möjliga exempel är ”*wow, vilken läcker bild!*” och ”*när jag nådde mållinjen tänkte jag, wow! jag klarade det!*”.

Ordböckerna ger kompletterande uppgifter om etablering, ursprung och släktskap. SO är ensamt om att ge årtal för första belägg, medan DDO och NAOB meddelar det engelska ursprunget. Denna senare uppgift skulle kunna läggas till i SO.

5. Nya interjektionsartiklar i en uppdaterad version av SO

Hittills har vi diskuterat innehållet i tre SO-artiklar om inlånade interjektioner med engelskt ursprung. I detta avsnitt diskuterar vi sådana interjektioner vilka kan komma att ingå i en uppdaterad version av SO. För diskussionen utnyttjar vi uppgifter om aktuella interjektioner i ordböcker för nordiska språk samt information om interjektionernas användning i Språkbanken Texts ordforskningsplattform Korp och resursen KB Dagstidningar.

5.1 Identifiering av nya möjliga uppslagsord

En viktig del av arbetet inom SO-redaktionen är att jämföra de uppslagsord som finns i Lexikalisk databas med de ord som används i samtida texter, inte minst nyare textmaterial i Korp (se Borin et al., 2012, om Korp). Härigenom får redaktörerna tillgång till listor med ord i texterna vilka inte finns med i SO (2021). Dessa ord kan betraktas som nyordskandidater.

Korp innehåller i dagsläget (mars 2023) drygt 250 delkorpusar med tillsammans cirka 15 miljarder tokens. För denna studie har vi gjort ett strategiskt urval av delkorpusar. Den första delkorpusen består av mer redigerade texter från Dagens Arena och SVT Nyheter och den andra av mer talspråksnära texter från sociala medier, närmare bestämt diskussionsforumen Familjeliv och Flashback.

Vidare har Markus Forsberg och Anne Schumacher Olsson vid Språkbanken Text hjälpt oss genom att söka fram innehållet i de två senaste fullständiga årgångarna av dessa material (åren 2021–2022). Sammanlagt består denna delmängd av drygt 80 miljoner token. Därtill har vi fått bistånd av samma personer för att identifiera de ord som klassas som interjektioner i aktuella texter och som inte upptas i *Svenskt Associationslexikon* – SALDO (se Borin et al., 2013, om SALDO). Lexikonet fungerar som ett slags nav i flertalet av Språkbanken Texts resurser och dess uppslagsord sammanfaller till stora delar med uppslagsorden i SO och uppslagsorden i *Svenska Akademiens ordlista* – SAOL. Resultatet är en lista med drygt 2 500 types, inklusive en hel del ”brus”, t.ex. smileys. Denna lista har vi gått igenom manuellt och bl.a. fört samman stavningsvarianter av en och samma interjektion.

I tabell 1 presenteras, i alfabetisk ordning, ett antal nyordskandidater till SO, vilka vi bedömer vara lite starkare än övriga interjektioner på grund av deras frekvens

och spridning i aktuella texter. Gemensamt för orden i tabellen är också att de bedöms vara inlånade från engelskan.

Tabell 1. Ett antal nya möjliga interjektioner till SO

aaah/aah
argh/arghh/arrgh
awesome
aw/aww/awww
ay/aye
bla/blabla/blablabla
check
daahhh/dah
eeeh/eeeh/eehh/eeh/eehh/eehhh/eh/ehh/ehhh/ehhhh
fuck
gaaah/gaah/gah
gotcha
hehe/heheh/hehehe
hepa/häpp
hey
hrmph
jeeezuz
jäpp/yep/yepp
lol
meh
muahhaha
najs/nice
nepp/näpp
nope
ooops/ops/ups
ouch
ow/owww
pfff/pfft
tada
ts
ugh
whoops/whops
whohoo/woho/wohoo/woohoo
yay
yes
yummi/yummie/yummii/yummy

Inte så förvånande är det framför allt texterna från diskussionsforumen Familjeliv och Flashback som bidragit med flest kandidater till tabellen.

5.2 Hantering av tre inlånade interjektioner som inte är beskrivna i SO

Utifrån orden i tabell 1 ovan diskuterar vi i avsnitt 5.2.1–5.2.3 tre nya möjliga uppslagsord i en uppdaterad version av SO: *yes*, *nice/najs* och *wobo/woboo*. Valet grundar sig i att orden innebär olika slags utmaningar vid analys och beskrivning i nya ordboksartiklar.

SO (2021) föregås som sagt av SO (2009), som i sin tur har flera föregångare. Detta innebär att det har utvecklats en tradition för hur de lexikografiska beskrivningarna ska utformas (Sköldbberg, 2022, s. 140). Som framgår i avsnitt 1 meddelar Järborg (1994, s. 22) inga definitionsformat för ordklassen interjektioner. Detta innebär att SO-redaktörerna får undersöka hur befintliga interjektioner beskrivs så att interjektioner som införlivas i ordboken, åtminstone i stora drag, hanteras på samma sätt som de nära 180 befintliga interjektionerna, t.ex. *bravo*, *haha* och *mu*. Därtill finns det 8 substantivartiklar, bl.a. *skit* och *flämt*, i SO (2021), där en interjektionell funktion tas upp i en underbetydelse. Också denna beskrivningsvariant är alltså möjlig att använda (jfr Theilgaard, 2013, s. 131).

En granskning av befintliga interjektionsartiklar i SO visar bl.a. att huvuddelen av de aktuella orden har endast en betydelse, t.ex. *shas*, men det finns även interjektioner med flera betydelser, t.ex. *seså*. Tre olika strategier används för att beskriva betydelser hos denna ordklass.

Den första strategin innebär att betydelsen återges med en definition, som vid *sorry* i avsnitt 4.1, eller med en synonym, som vid *shit* i avsnitt 4.2. Strategin kan jämföras med beskrivningar av diskurspartiklar i två isländska ordböcker: beskrivningarna är ”ganska allmänna och består av en kombination av definitioner och synonymförklaringar” (Hilmisdóttir, 2021, s. 97). Den andra strategin i SO innebär att interjektionens användning, dess förekomst etc. beskrivs. Exempel är *pub* ’uttryck för matthet, trötthet el. leda’, *nåväl* ’uttryck för summering och textbindning i framställning’ samt *mu* ’återgivning av kornas läte’. Den tredje strategin är att dessa två beskrivningssätt kombineras, t.ex. vid *wow* i avsnitt 4.3.

5.2.1 Exemplet *yes*

Figur 10 visar innehållet i ett utkast till en artikel om uppslagsordet *yes* i SO. Till vänster i figuren anges, liksom i avsnitt 4.1–4.3, aktuella informationskategorier och till höger återfinns information om uppslagsordet. I den följande

diskussionen kommenteras även hur *yes* hanteras i DDO, NAOB, *Ordbog over danske interjektioner* – ODI och *Svenska Akademiens ordbok* – SAOB.

Figur 10. Utkast till artikeln *yes* i SO

UPPSLAGSORD	yes
UTTAL	[jesˀ] [+ ljudfil]
ORDKLASS	interjektion
SEMANTISK INFORMATION: HUVUDBETYDELSE	uttryck för stor entusiasm eller tillfredsställelse över någonting (förväntat eller oväntat) som inträffar
HÄNVISNING/AR	JFR ¹ hurra [interjektion [+ klickbar länk]]
SPRÅKEXEMPEL	Yes! Äntligen är pusslet klart; Jag kände bara "yes!" när jag gick vidare till final
BRUKLIGHETSKOMMENTAR/ER	<vardagligt>
SEMANTISK INFORMATION: UNDERBETYDELSE	även utan eftertryck och med sammanfattande funktion
HÄNVISNING/AR	JFR ¹ okej/okey [interjektion] [+ klickbar länk]
SPRÅKEXEMPEL	Yes, då går vi vidare till nästa punkt på programmet
BRUKLIGHETSKOMMENTAR/ER	<vardagligt>
ETABLERING	<i>Expressen</i> 1987 (KB Dagstidningar)

Ordet *yes*, med en enda stavning, är uppslagsord i DDO, NAOB, ODI och SAOB. Uttalsangivelsen i figur 10 är utformad under jämförelse med de fyra ordböckerna och meddelas genom ljudskrift och ljudfil. Uttalet av interjektioner är dock komplicerat: ”Den mer nyanserade tolkningen av en interjektion – antingen den är kraftuttryck eller ej – avlyssnas i dess tonfall. Interjektioner hör således hemma i talet – återgivningen i skrift är bara en blek avspeglning.” (Lindberg, 1980, s. 131; jfr Beckman, 1968, s. 202, § 2, Anm.) Inläsningen av ljudfiler ställer därför stora krav på såväl inläsaren som den som instruerar inläsaren.

Den syntagmatiska information som meddelas är att *yes* är en interjektion, och den bruklighetskommentar som ges är ”<vardagligt>”. Både DDO och NAOB anger att *yes* används i talspråk, medan typiska användare av ordet enligt ODI är födda mellan 1987 och 1996.

Utifrån konsulterade korpusmaterial och ordböcker är vår bedömning att *yes* har en huvudbetydelse och en underbetydelse. Huvudbetydelsen är definierad som ”uttryck för stor entusiasm eller tillfredsställelse över någonting (förväntat eller oväntat) som inträffar”. Beskrivningen stärks av en hänvisning till artikeln *‘hurra*, som också används för att uttrycka glädje. I det första språkexemplet i figur 10 bildar *yes* en egen grafisk mening och i det andra ingår ordet i en sådan (jfr SAG, 1999, s. 765–768, § 14–15, om interjektioners syntaktiska funktioner).

Underbetydelsen formuleras som ”även utan eftertryck och med sammanfattande funktion”. Vidare ges en hänvisning till SO-artikeln *‘okej/okej*, ”javisst, jag accepterar”. Hänvisningen, liksom exemplet ”*yes*, då går vi vidare till nästa punkt på programmet”, bidrar till att belysa denna användning av ordet. En fråga är om underbetydelsen också ska illustreras med ett annat inläst uttal än huvudbetydelsen.

Längst ner i figur 10 ges enbart uppgift om ordets etablering. Orsaken är att uppgifter om ords ursprung och släktskap inte prioriteras i arbetet mot en uppdaterad SO (Sköldberg, 2022, s. 146). Enligt SAOB är det första belägget för *yes* i svenskan från 1987. DDO ger samma årtal medan uppgift saknas i NAOB. Efter sökningar i KB Dagstidningar väljer vi att följa SAOB. I den historiska ordboken påpekas dock att ordet uppträder som engelskt citatord i svenska texter sedan 1800-talet.

5.2.2 Exemplet *nice/najs*

I de använda korpusarna finns två vanliga stavningsvarianter av det ord som uttalas [najs], nämligen *najs* och *nice*. Varianten *nice* är dock vanligare, och därför föreslås den utgöra huvudform och *najs* variantform i en framtida SO-artikel.

Analysen av ordets användning visar att det kan fungera som interjektion men också som adjektiv. Även i DDO och NAOB kategoriseras *nice* som adjektiv. Ordet kan därmed, som framgår av figur 11, hanteras såsom vissa substantiv i SO där den ”interjektionella” användningen meddelas i en underbetydelse (jfr avsnitt 5.2 ovan).

Figur 11. Utkast till artikeln *nice/najs* i SO

UPPSLAGSORD	nice eller najs
UTTAL	[najs] [+ ljudfil]
ORDKLASS	adjektiv
BÖJNING	neutrum <i>nice</i> eller <i>najs</i> , bestämd form och plural <i>najsa</i>
SEMANTISK INFORMATION: HUVUDBETYDELSE	som ger upphov till positiva känslor och gott humör
HÄNVISNING/AR	JFR <i>fin</i> [adjektiv], <i>trevlig</i> [adjektiv] [+ klickbara länkar]
SPRÅKEXEMPEL	En nice restaurang; Han tyckte att det var ganska nice att bara vara hemma på semestern; Nu ska det bli nice med en kall öl
BRUKLIGHETSKOMMENTAR/ER	<vardagligt>
SEMANTISK INFORMATION: UNDERBETYDELSE	även med funktion av en sorts interjektion
HÄNVISNING/AR	–
SPRÅKEXEMPEL	Kolla vilken pool vi har på hotellet! – Nice! Hörde du att jag fick godkänt på tentan? – Nice! Grattis!
BRUKLIGHETSKOMMENTAR/ER	<vardagligt>
ETABLERING	<i>Hudiksvallstidningen 1960 (KB Dagstidningar)</i>

Högst upp i figuren återfinns formella uppgifter om ordet. Eftersom *nice/najs* klassificeras som adjektiv inkluderas även information om ordets böjning. Betydelsen hos det vardagliga adjektivet anges genom definitionen ”som ger upphov till positiva känslor och gott humör”. Som brukligt i SO är adjektivdefinitionen en relativsats (Järborg, 1994, s. 25). För att ytterligare precisera betydelsen, och visa på alternativa uttryckssätt, tillhandahålls hänvisningar till adjektiven *fin* och *trevlig*. Den semantiska informationen kompletteras av tre språkexempel, bl.a. ”En *nice* restaurang”.

Beskrivningen av underbetydelsen hos *nice/najs* görs med formuleringen: ”även med funktion av en sorts interjektion”. Det är dock inte helt enkelt att återge en naturlig användning av denna funktion. En möjlighet är att låta språkexemplet få

formen av en kort dialog, t.ex. ”Hörde du att jag fick godkänt på tentan? – *Nice!* Grattis!” (jfr Hilmisdóttir, 2021, s. 81, om dialoger i DDO-artiklar).

Det är också svårt att fastställa när ordet etablerades i svenskan. Det beror bl.a. på att namnet *Nice* förekommer flitigt i KB Dagstidningar. Men resursen visar att adjektivet *nice* uppträder åtminstone sedan 1960 i svenska texter och stavningsvarianten *najs* är belagd sedan 1995.

5.2.3 Exemplet *woho/wohoo*

Det tredje och sista exemplet på en ny interjektionsartikel i SO är således *woho/wohoo*. I aktuella korpusar förekommer åtminstone fyra stavningsvarianter: *whohoo/woho/wohoo/woohoo*. I teorin kan man tänka sig att samtliga stavningar ska redovisas i en deskriptiv ordbok som SO. Man brukar dock välja de vanligaste varianterna i utnyttjat korpusmaterial, i detta fall *woho* och *wohoo*.

Av figur 12 framgår hur ordet, som inte behandlas i DDO eller NAOB, kan beskrivas i SO.

Figur 12. Utkast till artikeln *woho/wohoo* i SO

UPPSLAGSORD	woho eller wohoo
UTTAL	[wohoˈ] [+ ljudfil]
ORDKLASS	interjektion
SEMANTISK INFORMATION	uttryck för stor uppskattning eller tillfredsställelse
HÄNVISNING/AR	JFR ¹ <i>hurra</i> [interjektion], <i>jippi</i> [interjektion], <i>tjoho</i> [interjektion] [+ klickbara länkar]
SPRÅKEXEMPEL	Woho, äntligen helg! Och flest poäng fick det gröna laget. – Woho, vi vann!
BRUKLIGHETSKOMMENTAR/ER	<vardagligt>
ETABLERING	<i>Göteborgs-Posten</i> 1998 (KB Dagstidningar)

Detta ord kräver alltså vissa ställningstaganden gällande stavningsvariation. Också ordets uttal kan diskuteras. Problemet är främst hur interjektionen ska läsas in. Ska ljudfilen illustrera ett lågmält eller ett mer entusiastiskt utrop (jfr resonemanget kring inläsningen av *yes* i avsnitt 5.2.1)? Frågan hänger samman med interjektionens funktion, beskriven som ”uttryck för stor uppskattning eller tillfredsställelse”. Vidare hänvisas till andra interjektioner som kan användas i liknande situationer: ¹*hurra*, *jippi* och *tjoho*. Liksom i fråga om *nice/najs* i avsnitt 5.2.2 har ett av de båda språkexemplen formen av en korpusbaserad dialog: ”Och flest poäng fick det gröna laget. – *Woho*, vi vann!” Slutligen är interjektionen, utifrån KB Dagstidningar, belagd i svenska texter sedan 1998.

6. Sammanfattande diskussion och framåtblick

I artikeln redovisas en kvalitativ och, i viss mån, komparativ metalexikografisk fallstudie utifrån de två forskningsfrågorna i avsnitt 1. Analysen baseras på ett antal informationskategorier som är centrala i ordboksartiklar. Detta gäller de befintliga artiklarna om *sorry*, *shit* och *wow* i de tre ordböckerna SO, DDO och

NAOB och utkastet till artiklar om *yes*, *nice/najs* och *wobo/woboo* i en uppdaterad SO.

Analysen omfattar ett litet antal interjektioner, men den visar ändå att det praktiska lexikografiska arbetet med denna kategori av uppslagsord innebär en rad utmaningar. Frågor uppstår när det gäller hur upplysningar om stavning och uttal ska meddelas på bästa sätt. Också böjningsinformationen kan diskuteras. Interjektioner beskrivs ofta som oböjliga (SAG, 1999, s. 746, § 1), vilket för förstaspråkstalare kan vara självklart, men detsamma gäller inte alltid för andraspråkstalare. Det är alltså värt att fundera över om interjektioner i SO borde förses med upplysningar om böjning, även om denna information vanligen är ”oböjlig”.

Vidare visar studien att det inte är självklart hur betydelsebeskrivningarna ska göras. En granskning av samtliga interjektionsartiklar i SO (2021) antyder emellertid att betydelseangivelser bäst meddelas genom beskrivning av interjektionens användning och/eller funktion i stället för genom definition. Också hänvisningar till andra interjektioner kan stärka betydelsebeskrivningar.

Därtill innebär det utmaningar att finna autentiska språkexempel, men sådana är viktiga för att belysa betydelser och särskilda konstruktionsmönster. Bruklighetskommentarer, t.ex. ”<vardagligt>”, kan vara mer eller mindre svårbegripliga för ordboksanvändare. Tillförlitliga uppgifter om uppslagsordens etablering kan vara svåra att finna liksom uppgifter om ursprung och släktskap.

En del av arbetet med att utveckla nordiska samtidsordböcker såsom SO, DDO och NAOB är att identifiera, analysera och beskriva interjektioner. Som framgår här kan nordiska lexikografer således dra nytta av varandras arbete, även om redaktionerna måste förhålla sig till aktuella ramar. Ramarna måste respekteras, men de måste också kunna utvecklas.

När det gäller just interjektionsartiklar i framtida SO, finns det åtminstone tre utvecklingsmöjligheter. För det första kan fler artiklar i DDO och/eller NAOB vara till nytta för SO-arbetet. Genom Henrik Lorentzen, DDO, respektive Hanne Lauvstad och Carina Nilstun, NAOB, har SO-redaktionen fått ta del av listor med samtliga interjektionsartiklar i respektive verk, och listorna kan ligga till grund för fler jämförelser. För det andra upptas vissa interjektioner i SAOL men inte i SO. Detta gäller bl.a. *jaa* och *morsning*. För det tredje anger SAOL och

SO olika ordklasser vid vissa uppslagsord. Exempelvis klassificeras *ritsch* som interjektion i SAOL men som substantiv i SO. Särskilt med tanke på ordboksportalen svenska.se, där SAOL, SO och SAOB visas bredvid varandra, bör sådana omotiverade skillnader hanteras.

I artikelns avsnitt 1 återges några exempel på hur *sorry*, *shit* och *wow* används, hämtade ur korpusmaterialet Familjeliv i Korp. Som avslutning ger vi exempel på användningen av ytterligare tre interjektioner med engelskt ursprung (se tabell 1). Dessa interjektioner ingår (ännu) inte i SO, och exemplen är hämtade ur Familjeliv:

(7) Däremot kan jag inte hjula ... eller gå ner i spagat ... *ouch!*

(8) Här är en skitmamma till Man vänder ryggen till i noll komma tre sekunder och *whoops* har han klättrat upp på nåt och trillar ner, eller klämt sig på nåt som jag borde plockat undan (...)

(9) Här blev det sallad idag med kalamataoliver och feta, *yummy!*

Med exempel (7)–(9) uppmanar vi läsarna av denna artikel att fundera över hur *ouch*, *whoops* och *yummy* skulle kunna hanteras i framtida SO-artiklar som ska spegla samtidens svenska.

Referenslista

- Atkins, B. T. S., & Rundell, M. (2008). *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford University Press.
- Beckman, N. (1968) [1916]. *Svenske språklära för den högre elementarundervisningen*. Nionde, nästan oförändrade upplagan. Svenska Bokförlaget Bonniers.
- Bergenholtz, H., & Tarp, S. (2003). Two opposing theories: On H.E. Wiegand's recent discovery of lexicographic functions. *Hermes, Journal of Linguistics*, 31, 171–196. <https://tidsskrift.dk/her/article/view/25743/22656>
- Blensenius K., Sköldberg, E., & Bäckerud, E. (2021). Finding gaps in semantic descriptions. Visualisation of the cross-reference network in a Swedish monolingual dictionary. I I. Kosem, M. Cukr, M. Jakubíček, J. Kallas, S. Krek & C. Tiberius (Red.), *Electronic Lexicography in the 21st Century: Post-Editing Lexicography. Proceedings of the eLex 2021 Conference* (s. 247–258). Lexical Computing CZ s.r.o. https://ellex.link/ellex2021/wp-content/uploads/eLex_2021-proceedings.pdf

- Borin, L., Forsberg, M., & Roxendal, J. (2012). Korp – the Corpus Infrastructure of Språkbanken. I N. Calzolari, K. Choukri, T. Declerck, M. U. Doğan, B. Maegaard, J. Mariani, A. Moreno, J. Odijk & S. Piperides (Red.), *Proceedings of the Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'12)* (s. 474–478). European Language Resources Association (ELRA). http://www.lrec-conf.org/proceedings/lrec2012/pdf/248_Paper.pdf
- Borin, L., Forsberg, M., & Lönngren, L. (2013). SALDO: a touch of yin to WordNet's yang. *Language Resources and Evaluation*, 47(4), 1191–1211. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10579-013-9233-4>
- Chrystal, J.-A. (1988). *Engelskan i svensk dagspress*. (Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 74) [Doktorsavhandling]. Esselte Studium.
- DDB = *Den Danske Begrebsordbog*. <https://ordnet.dk/ddb>
- DDO = *Den Danske Ordbog, Moderne danske sprog*. <https://ordnet.dk/ddo>
- Det Norske Akademi = Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. <https://www.detnorskeakademi.no/>
- Edlund, L.-E., & Hene, B. (1992). *Lånord i svenskan. Om språkförändringar i tid och rum*. Wiken.
- Gellerstam, M. (2009). Om lånordens anpassning till svenskan. I M. Gellerstam (Red.), *SAOL och tidens flykt. Några nedslag i ordlistans historia* (s. 105–119). Norstedts.
- Hansen, C. (2015). Beskrivelsessproget i *Ordbog over Dansk Talesprog*. *LexicoNordica*, 22, 57–75. <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/7328>
- Hansen, C., & Hansen, M. H. (2016). A dictionary of spoken Danish. I R. Vatvedt Fjeld & J. M. Torjusen (Red.), *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress* (s. 929–935). Department of Linguistics and Scandinavian Studies, University of Oslo. <https://euralex.org/publications/a-dictionary-of-spoken-danish/>
- Hilmisdóttir, H. (2021). Talspråkskorpor, diskurspartiklar och lexikografi. *LexicoNordica*, 28, 79–100. <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/9457>
- Hilmisdóttir, H. (2023). Pragmatiska markörer i samtal – en webbaserad ordbok för isländskt talspråk. I L. Holmer, G. Horn, H. Landqvist, P. Nilsson, E. Nordgren & E. Sköldberg (Red.), *Nordiska studier i lexikografi 16. Rapport från 16:e konferensen om lexikografi i Norden, Lund, 27–29 april 2022* (s. 127–139). Nordiska föreningen för lexikografi. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/79763>

- Jansson, H. (2015). *Purism på glid? Studier i nutida isländskt ordbruk*. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 24) [Doktorsavhandling]. Göteborgs universitet.
- Järborg, J. (1994). *Betydelseanalys och betydelsebeskrivning i Lexikalisk databas*. Preliminär version. September 1994. Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- KB Dagstidningar = Kungliga Biblioteket – KB. Svenska dagstidningar. <https://tidningar.kb.se/>
- Korp = Korp Version 9. <https://spraakbanken.gu.se/korp>
- Lindberg, E. (1980) [1976]. *Beskrivande svensk grammatik under medverkan av Ove Oskarsson*. 2 uppl. AWE/Gebbers.
- Ljung, M. (1988). *Skinheads, hackers & lama ankor. Engelskan i 80-talets svenska*. Trevi Bokförlag.
- Lorentzen, H., & Trap-Jensen, L. (2016). What, when and how? The art of updating an online dictionary. I T. Margalitadze & G. Meladze (Red.), *Proceedings of the 17th EURALEX International Congress* (s. 138–145). Ivane Javakhishvili Tbilisi University Press. https://euralex.org/wp-content/themes/euralex/proceedings/Euralex%202016/euralex_2016_011_p138.pdf
- NAOB = *Det Norske Akademis Ordbok*. <https://naob.no/>
- Nilstun, C. (2023). Hvordan holde tritt med tiden i en historisk ordbok som også beskriver samtiden? I L. Holmer, G. Horn, H. Landqvist, P. Nilsson, E. Nordgren & E. Sköldbberg (Red.), *Nordiska studier i lexikografi 16. Rapport från 16:e konferensen om lexikografi i Norden, Lund, 27–29 april 2022* (s. 257–265). Nordiska föreningen för lexikografi. <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/79763>
- Nimb, S., Trap-Jensen, L., & Lorentzen, H. (2014). The Danish thesaurus: Problems and perspectives. I A. Abel, C. Vettori & N. Ralli (Red.), *Proceedings of the 16th EURALEX International Congress* (s. 199–199). EURAC Research. https://euralex.org/wp-content/themes/euralex/proceedings/Euralex%202014/euralex_2014_012_p_191.pdf
- Opsahl, T. (2015). Kan ord i bruk bli ord i bok? Urbane ungdomsvarieteter i framtidige ordbogsressurser. *LexicoNordica*, 22, 131–149. <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/7328>
- Opsahl, T. (2018). NAOB – velskapt fra halsen og ned. *LexicoNordica*, 25, 293–311. <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/8410>
- ODI = *Ordbog over Danske Interjektioner*. <https://odt.hum.ku.dk/form/>
- ODT = *Ordbog over Danske Talesprog*. <https://odt.hum.ku.dk>

- Om DDO a = Fakta om DDO. <https://ordnet.dk/ddo/fakta-om-ddo>
- Om DDO b = Fakta om DDO. Baggrund og tilblivelse. <https://ordnet.dk/ddo/fakta-om-ddo/ordbogens-tilblivelse>
- Om NAOB = Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. Ordbøker og bøker om språkspørsmål. <https://www.detnorskeakademi.no/ordboker-og-boker-om-sprak/>
- Om SO = Svensk ordbok. <https://www.gu.se/svenska-spraket/svensk-ordbok>
- Rundell, M. (2016). 'It works in practice but will it work in theory?' The uneasy relationship between lexicography and matters theoretical. I R. Vatvedt Fjeld & J. M. Torjusen (Red.), *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress* (s. 47–92). Department of Linguistics and Scandinavian Studies, University of Oslo. <https://euralex.org/publications/it-works-in-practice-but-will-it-work-in-theory-the-uneasy-relationship-between-lexicography-and-matters-theoretical/>
- SAG = Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik. Band 2. Ordklasser*. Svenska Akademien & Norstedts Ordbok (i distribution).
- SALDO = *Svensket associationslexikon version 2*. <https://spraakbanken.gu.se/resurser/saldo>
- Sandøy, H. (2009). Moderne importord i språka i Norden (MIN). Ei orientering. I C. af Hällström-Reijonen (Red.), *Språk i Norden 2009. Tema: Språkpolitik och språkkattityder* (s. 85–94). Språknämnderna i Norden.
- SAOB = *Svenska Akademiens ordbok* (1893–). <https://svenska.se/>
- SAOL = *Svenska Akademiens ordlista* (2015). 14 uppl. <https://svenska.se/>
- Sköldberg, E. (2022). Andra upplagan av *Svensk ordbok*: förutsättningar och redaktionella val. *LexicoNordica*, 29, 139–152. <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/9853>
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (2021) [2009]. 2 uppl. <https://svenska.se/>
- Sobkoviak, M. (2018). Engelske låneord i opdateringer af *Den Danske Ordbog* og *Retskrivningsordbogen* (2014–2017). *Brünnner Beiträge zur Germanistik und Nordistik*, 32, 147–164. <https://digilib.phil.muni.cz/flysystem/fedora/pdf/138840.pdf>
- Stålhammar, M. (2010). *Engelskan i svenskan. Åttahundra år av lånade ord och språkliga influenser*. Norstedts.
- Svensén, B. (2004) [1987]. *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. 2 omarbetade och utökade uppl. Norstedts Akademiska Förlag.
- svenska.se = Svenska Akademiens ordböcker. <https://svenska.se/>

- Theilgaard, L. (2013). *Kära nån*, hvad er der med de interjektioner? *LexicoNordica*, 20, 127–143. <https://tidsskrift.dk/lexn/article/view/20880/18404>
- Trap-Jensen, L. (2004). Spoken language in dictionaries: Does it really matter? I G. Williams & S. Vessier (Red.), *Proceedings of the 11th EURALEX International Congress* (s. 311–318). Université de Bretagne-Sud, Faculté des lettres et de sciences humaines. https://euralex.org/wp-content/themes/euralex/proceedings/Euralex%202004/032_2004_V1_Lars%20TRAP_JENSEN_Spoken%20language%20in%20dictionaries_does%20it%20really%20matter.pdf
- Trap-Jensen, L. (2018). Fra historisk værk til moderne onlineresurse: NAOB som netordbog. *Maal og Minne*, 110, 165–177. <https://ojs.novus.no/index.php/MOM/article/view/1579/1563>
- Trap-Jensen, L. (2022). *Svensk ordbok* – anden og reviderede udgave. *LexicoNordica*, 29, 197–213. <https://tidsskrift.dk/lexn/issue/view/9853>

Kontakt

Hans Landqvist
hans.landqvist@svenska.gu.se

Emma Sköldberg
emma.skoldberg@svenska.gu.se

Vänligen citera som:

Landqvist, H., & Sköldberg, E. (2024). Interjektioner som lexikografisk utmaning. En fallstudie av interjektioner med engelskt ursprung utifrån *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. *ASLA:s skriftserie/ASLA Studies in Applied Linguistics*, 31, 26–55. <https://doi.org/10.15626/asla2024.31>